

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

تجارت کالایی ایران و ترکیه طی ۷ ماهه نخست ۲۰۲۰

ارزش تجارت کالایی ایران و ترکیه در هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ حدود ۴,۲ میلیارد دلار بوده که این میزان نسبت به هفت ماهه نخست سال ۲۰۱۹ با کاهش ۶۷ درصدی مواجه شده است. از این میزان تجارت، حدود ۵۰۹ میلیون دلار مربوط به صادرات ایران به ترکیه و ۸۷۸ میلیون دلار مربوط به واردات ایران از ترکیه بوده که هر دو نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۹، به ترتیب ۸۲ درصد و ۳۷ درصد کاهش داشته‌اند. تراز تجاری ایران با ترکیه در هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ به شدت تضعیف شده که عامل اصلی آن، افت شدید صادرات کالاهای نفتی ایران (کالاهای فصل ۲۷) به این کشور بوده است. گزارش حاضر با استفاده از آمارهای منابع رسمی کشور ترکیه، با مروری بر روند تجارت کالایی این دو کشور به صورت ماهانه، تغییرات در صادرات و واردات کالاهای نفتی و غیرنفتی را طی هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ بررسی کرده و به معرفی اقلام عمده صادراتی و وارداتی آن می‌پردازد.

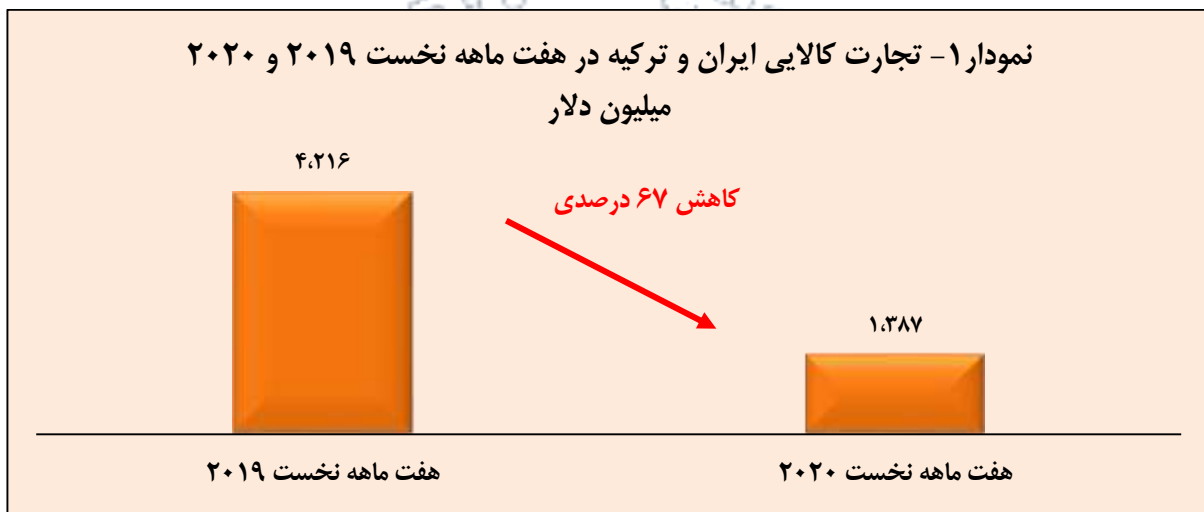
تهیه‌کننده: طاهره کریمی دستنایی

شهرورماه ۱۳۹۹

تصویر کلی تجارت کالایی ایران و ترکیه

بر اساس آمارهای منابع رسمی ترکیه، تجارت کالایی (صادرات و واردات) ایران و ترکیه در هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ حدود ۴,۲ میلیارد دلار بوده که این میزان نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۹ با کاهش ۶۷ درصدی مواجه شده است (نمودار ۱). از رقم تجارت هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰، حدود ۵۰۹ میلیون دلار مربوط به صادرات ایران به ترکیه و ۸۷۸ میلیون دلار مربوط به واردات ایران از ترکیه بوده که هر دو نسبت به مدت مشابه سال ۲۰۱۹، کاهش داشته‌اند. ارزش صادرات ایران به ترکیه در هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ نسبت به مدت مشابه سال قبل حدود ۸۲ درصد و ارزش واردات ایران از ترکیه در مدت مذکور حدود ۳۷ درصد کاهش یافته است. (جدول ۱)

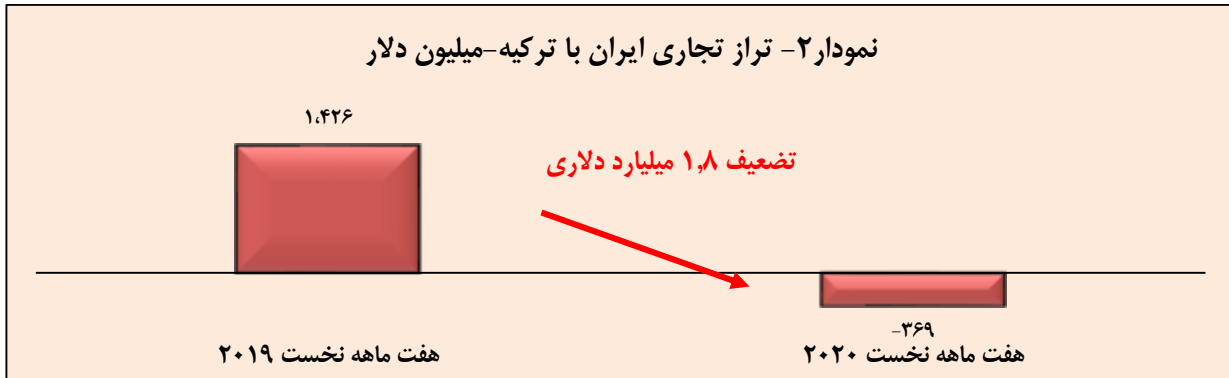
منبع داده‌ها: منابع رسمی ترکیه

جدول ۱- تجارت کالایی ایران و ترکیه طی هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ و ۲۰۱۹ (میلیون دلار)

درصد تغییر	هفت ماهه نخست ۲۰۲۰	هفت ماهه نخست ۲۰۱۹	
-۸۱.۹	۵۰۹	۲,۸۲۱	صادرات ایران به ترکیه
-۳۷.۱	۸۷۸	۱,۳۹۵	واردات ایران از ترکیه
-۶۷.۱	۱,۳۸۷	۴,۲۱۶	مجموع تجارت ایران و ترکیه

منبع داده‌ها: منابع رسمی ترکیه

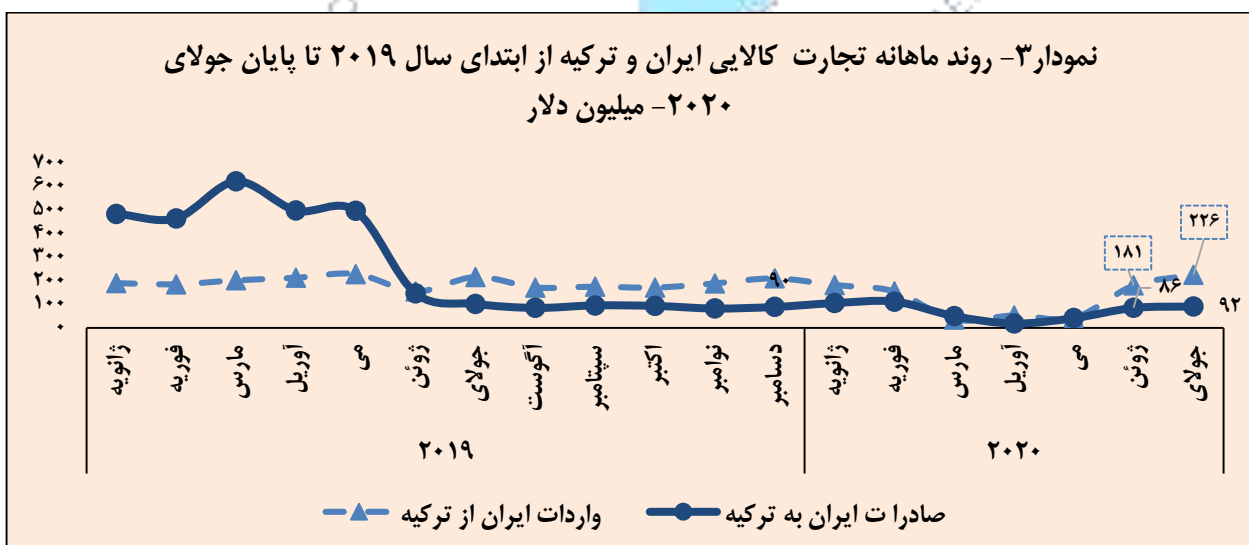
تراز تجاری ایران با ترکیه در هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ به شدت تضعیف شده (حدود ۱,۸ میلیارد دلار) و به منفی ۳۶۹ میلیون دلار رسیده است. این کاهش عمدتاً به علت کاهش بیشتر در صادرات ایران به ترکیه (کاهش ۸۲ درصدی) در مقایسه با کاهش واردات ایران از ترکیه (کاهش ۳۷ درصدی) بوده است (نمودار ۲).

منبع داده‌ها: منابع رسمی ترکیه

روند ماهانه تجارت ایران و ترکیه

بررسی روند ماهانه ارزش صادرات کالایی ایران به ترکیه از ابتدای سال ۲۰۱۹ نشان می‌دهد، با وجود آنکه در ۵ ماهه نخست سال ۲۰۱۹ ارزش صادرات ایران به ترکیه بالاتر از واردات ایران از ترکیه بوده (بیش از دو برابر) اما در ماه ژوئن ۲۰۱۹ همزمان با کاهش ۷۰ درصدی صادرات ایران به ترکیه در این ماه، ارزش صادرات ایران از ارزش واردات آن از ترکیه کمتر شده و این روند تقریباً تا پایان جولای ۲۰۲۰ ادامه یافته است (به جز در ماه مارس ۲۰۲۰ که صادرات ایران اندکی از واردات به ترکیه بیشتر بوده است). با وجود افزایش صادرات ماهانه ایران به ترکیه در دو ماه ابتدایی سال ۲۰۲۰ در ماه‌های مارس تا آوریل، ارزش صادرات ایران به ترتیب کاهش ۵۵ درصدی و ۶۲ درصدی را تجربه کرده که یکی از علل اصلی آن، شیوع ویروس کرونا بوده است. با این حال، از ماه می تا جولای ۲۰۲۰ روند صادرات ایران به ترکیه مجدداً صعودی شده، بطوریکه در ماه جولای به حدود ۹۲ میلیون دلار رسیده است. واردات ایران از ترکیه نیز که از ابتدای سال ۲۰۲۰ روند نزولی در پیش گرفته بود، در دو ماه ژوئن و جولای ۲۰۲۰ صعودی شده است. مطابق نمودار ۳، طی دوره مورد بررسی، تجارت کالایی ایران و ترکیه در ماه‌های مارس و آوریل ۲۰۲۰ در کمترین رقم طی سال‌های اخیر قرار دارد.

منبع داده‌ها: منابع رسمی ترکیه

تجارت نفتی و غیرنفتی ایران و ترکیه

تجارت کالایی ایران و ترکیه به تفکیک کالاهای نفتی و غیرنفتی مطابق جدول ۲ نشان داده شده است. با توجه به این جدول می‌توان نتیجه گرفت که عامل اصلی کاهش ۸۲ درصدی صادرات ایران به ترکیه در هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ نسبت به مدت مشابه سال قبل، افت شدید صادرات کالاهای نفتی (کالاهای فصل ۲۷) بوده که کاهش ۹۹ درصدی را داشته است. در هفت ماهه نخست سال ۲۰۱۹ از مجموع ۲,۸ میلیارد دلار صادرات ایران به ترکیه، حدود ۲,۱ میلیارد دلار مربوط به کالاهای نفتی بوده در حالیکه در هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ از مجموع ۵۰۹ میلیون دلار کالای صادراتی ایران به ترکیه تنها حدود ۲۱ میلیون دلار آن مربوط به کالاهای نفتی است. در این میان، صادرات کالاهای غیرنفتی نیز با کاهش حدود ۳۲ درصدی مواجه شده است.

جدول ۲- تجارت نفتی و غیرنفتی ایران و ترکیه طی هفت ماه نخست سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰-میلیون دلار								
درصد تغییر		هفت ماهه نخست ۲۰۲۰			هفت ماهه نخست ۲۰۱۹			
واردات	صادرات	تراز	واردات	صادرات	تراز	واردات	صادرات	
ایران از ترکیه	ایران به ترکیه	تجاری	ایران از ترکیه	ایران به ترکیه	تجاری	ایران از ترکیه	ایران به ترکیه	
-۴۵	-۹۹	۲۰	۰.۸	۲۰.۸	۲,۰۹۷	۱.۵	۲,۰۹۸	کالاهای فصل ۲۷ (نفتی)
-۳۷	-۳۲	-۳۸۹	۸۷۷.۱	۴۸۸.۵	-۶۷۱	۱,۳۹۳	۷۲۲	سایر کالاها (غیرنفتی)
-۳۷	-۸۲	-۳۶۹	۸۷۷.۹	۵۰۹.۳	۱,۴۲۶	۱,۳۹۵	۲,۸۲۱	مجموع کالاها

منبع داده‌ها: منابع رسمی ترکیه

گروه کالاهای صادراتی ایران به ترکیه

در جدول ۳، ده گروه کالایی عمده صادراتی ایران به ترکیه مشخص شده است. در میان این کالاها، گروه ۳۹ شامل پلاستیک و انواع آن بیشترین سهم از صادرات ایران به ترکیه را به خود اختصاص داده است. ارزش صادرات ایران در این گروه کالایی در هفت ماهه ۲۰۲۰ به حدود ۱۲۷ میلیون دلار رسیده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته حدود ۱۷ درصد کاهش داشته و سهم ۰,۹ واحد درصدی از کاهش ۸۲ درصدی صادرات ایران به ترکیه را از آن خود کرده است. گروه کودها (فصل ۳۱) و گروه مس و مصنوعات مس (فصل ۷۴) نیز دومین و سومین گروه کالایی بزرگ صادراتی ایران به ترکیه در مدت مذکور هستند که صادرات آن‌ها نیز نسبت به هفت ماهه سال گذشته، کاهش یافته و هر کدام مشارکت حدود منفی یک واحد درصدی در کاهش صادرات ایران به ترکیه داشته‌اند.

ده فصل مورد بررسی از کالاهای عمده صادراتی مطابق جدول ۳، حدود ۹۱ درصد از ارزش صادرات ایران به ترکیه را تشکیل داده و سهم حدود ۸۰ واحد درصدی از افت ۸۲ درصدی ارزش صادرات ایران به ترکیه نسبت به مدت مشابه سال گذشته را به خود اختصاص داده‌اند. در میان آن‌ها فصل ۲۷ (گروه سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی، محصولات حاصل از تقطیر آن، مواد قیری، موم‌های معدنی) با مشارکت حدود منفی ۷۴ واحد درصدی عامل مسلط در کاهش رشد

معاونت بررسی های اقتصادی

صادرات کالایی ایران به ترکیه در هفت ماهه نخست سال ۲۰۲۰ بوده است. این در حالی است که در هفت ماهه نخست سال ۲۰۱۹ گروه ۲۷ بیشترین ارزش صادراتی را در میان سایر گروه‌های کالایی داشته است.

جدول ۳- ده گروه کالایی عمده صادراتی ایران به ترکیه به ترتیب ارزش در هفت ماهه نخست ۲۰۲۰-میلیون دلار

گروه کالایی	شرح	هفت ماهه نخست ۲۰۲۰	هفت ماهه نخست ۲۰۱۹	سهم از رشد (واحد درصد)
۳۹	پلاستیک و اجزای آن	۱۲۶.۷	۱۵۳.۳	-۰.۹
۳۱	کود	۷۹.۳	۱۱۰.۶	-۱.۱
۷۴	مس و مصنوعات مس	۶۸.۸	۱۰۶.۶	-۱.۳
۷۹	روی و مصنوعات از روی	۶۲.۴	۸۹.۵	-۱.۰
۷۱	سنگ‌های قیمتی، فلزات گرانبها، مرواریدها و کالاهای آن	۳۲.۱	۷.۵	۰.۹
۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۳۰.۰	۵۳.۳	-۰.۸
۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن، مواد قیری، موم‌های معدنی	۲۰.۸	۲۰۹۸.۴	-۷۳.۷
۷۲	آهن و فولاد	۱۹.۴	۸۵.۹	-۲.۴
۲۸	محصولات شیمیایی معدنی، ترکیبات آلی یا معدنی	۱۱.۴	۱۲.۱	۰.۰
۸	میوه‌ها و آجیل‌های خوراکی، پوست خربزه یا مرکبات	۱۱.۲	۱۴.۳	-۰.۱
	جمع گروه‌های فوق	۴۶۲.۱	۲۷۳۱.۴	-۸۰.۴
	سهم از کل صادرات ایران به ترکیه	%۹۰.۷	%۹۶.۸	
	مجموع کل صادرات ایران به ترکیه	۵۰۹.۳	۲۸۲۰.۹	-۸۱.۹

منبع داده‌ها: منابع رسمی ترکیه

گروه کالاهای وارداتی ایران از ترکیه

در میان کالاهای وارداتی ایران از ترکیه، ده گروه کالایی به شرح جدول ۴ حدود ۶۳ درصد از ارزش کالاهای وارداتی را به خود اختصاص داده‌اند. سهم این ده گروه از کاهش ۳۷ درصدی واردات ایران از ترکیه حدود منفی ۷,۵ واحد درصد بوده است.

در میان این ده گروه، فصل ۸۴ (دیگ‌های بخار آب گرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آن) بیشترین ارزش واردات ایران از ترکیه را در هفت ماهه نخست ۲۰۲۰ به خود اختصاص داده که نسبت به مدت مشابه سال گذشته بیش از ۳۳ درصد رشد داشته است. گروه ۵۵ (الیاف سنتتیک غیریکسره) و گروه ۸۵ (ماشین آلات و تجهیزات برقی، اجزا و قطعات آن) به ترتیب رتبه دوم و سوم را در بیشترین گروه‌های کالایی وارداتی از ترکیه از آن خود کرده‌اند. ارزش واردات گروه ۵۵ در هفت ماهه نخست ۲۰۲۰ نسبت به هفت ماهه اول ۲۰۱۹ با کاهش، و ارزش واردات گروه ۸۵ در مدت مذکور با افزایش مواجه شده است. در میان ده فصل مورد بررسی، فصل ۳۹ (مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد) و فصل ۴۸ (کاغذ و مقوا، اشیای ساخته شده از خمیر کاغذ و مقوا) هر کدام با سهم حدود منفی ۳,۴ واحد درصدی بیشترین مشارکت را در کاهش ۳۷ درصدی ارزش واردات ایران از ترکیه دارند.

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۴-ده گروه کالایی عمده وارداتی ایران از ترکیه به ترتیب ارزش در هفت ماهه نخست ۲۰۲۰- میلیون دلار

گروه کالایی	شرح	هفت ماهه نخست ۲۰۲۰	هفت ماهه نخست ۲۰۱۹	سهم از رشد (واحد درصد)
۱۴	دیگ‌های بخار آب گرم، ماشین آلات و وسایل الکترونیکی، اجزا و قطعات آن	۱۶۴.۵	۱۲۳.۳	۳
۵۵	الیاف سنتتیک غیریکسره	۷۱.۸	۹۷.۷	-۱.۹
۸۵	ماشین آلات و تجهیزات برقی، اجزا و قطعات آن	۶۲.۶	۵۲.۸	۰.۷
۳۹	مواد پلاستیکی و اشیای ساخته شده از این مواد	۶۱.۵	۱۰.۹	-۳.۴
۲۴	توتون و تنباکو و مواد مورد استفاده به جای آن	۵۶.۷	۶۸.۹	-۰.۹
۶۱	کاغذ و مقوا، اشیای ساخته شده از خمیر کاغذ و مقوا	۴۴.۲	۹۱.۵	-۳.۴
۱۷	وسایل نقلیه غیر از نواقل روی خط آهن یا تراموای و اجزا و قطعات آن	۲۵.۹	۳۰.۲	-۰.۳
۴۴	چوب و اجزای چوب، زغال چوب	۲۲.۲	۲۷.۳	-۰.۴
۴۷	چوب به صورت طبیعی و ضایعات آن	۲۰.۵	۲۱.۹	-۰.۱
۳۳	روغن های اسانسی و شبه رزین ها، محصولات عطرسازی و یا پاکیزگی آماده و فرآورده های آرایشی	۱۹.۴	۳۱.۱	-۰.۸
جمع گروه‌های فوق		۵۴۹.۳	۶۵۳.۸	-۷.۵
سهم از کل صادرات ایران به ترکیه		%۶۳	%۴۷	۱.۱
مجموع کل صادرات ایران به ترکیه		۸۷۸	۱،۳۹۵	-۳۷.۱

منبع داده‌ها: منابع رسمی ترکیه

